

Program dalšího profesního vzdělávání učitelů na Univerzitě Karlově v Praze

v rámci programu MŠMT
program 2: Příprava a rozvoj studijních programů pro učitele

Hlavní řešitel: Prof. RNDr. Bedřich Sedlák, DrSc., MFF UK Praha

Úvod:

Projekt „Program dalšího profesního vzdělávání učitelů na Univerzitě Karlově v Praze“ je celouniverzitním projektem Univerzity Karlovy v Praze, který je řešen pracovníky pěti fakult: Filozofické fakulty, Fakulty tělesné výchovy a sportu, Matematicko-fyzikální fakulty, Pedagogické fakulty a Přírodovědecké fakulty. Projekt je zaměřen na přípravu uceleného modulárně koncipovaného systému kurzů pro celoživotní profesní (odborné i pedagogicko-psychologické) vzdělávání učitelů, využitelných zejména pro průběžné vzdělávání učitelů. Jde o pokračování projektu z roku 2005 (v němž byl projekt řešen v okruhu 1. Program na podporu rozvoje struktury, v bodě b) Příprava a případná realizace vybraných studijních programů). V roce 2006 byl tento projekt řešen v Programu 2. Příprava a rozvoj studijních programů pro učitele.

1. Shrnutí stanovených cílů projektu a plánovaných konkrétních výstupů

a. Cíle projektu

Protože jde o dlouhodobě zaměřenou aktivitu, byly i v roce 2006 základní cíle projektu v zásadě tytéž jako v prvním roce řešení. Cílem tedy bylo **pokračovat v přípravě uceleného systému kurzů pro celoživotní profesní vzdělávání a kariérní růst učitelů** řady předmětů, který:

- podpoří celoživotní profesní růst učitelů jak po stránce odborné a didaktické přípravy ve vystudovaném oboru, tak i v oblasti pedagogicko-psychologické a v oblasti využití informačních technologií,
- prostřednictvím vzdělávání učitelů přispěje ke zkvalitnění výuky na školách.

V platnosti zůstaly i základní charakteristiky, na něž měl být při přípravě kurzů kladen důraz: aplikovatelnost (tj. přínos pro výuku učitelů), provázanost odborné, didaktické a pedagogicko-psychologické přípravy a přípravy ve využití informačních technologií, orientace na aktivní práci účastníků, strukturovaná a dostatečně široká nabídka témat, flexibilita a otevřenost umožňující systém kurzů přirozeně rozvíjet, inovovat a reagovat na měnící se podmínky.

Aspekty, na něž mělo řešení projektu klást důraz, zahrnovaly: • Podporu učitelů v oblasti Školních vzdělávacích programů (nejen co se týče přípravy těchto programů, ale zejména pokud jde o jejich kvalitní realizaci). • Prvky distančního vzdělávání (v širším smyslu, tedy přípravu a zprostředkování materiálů podporujících kurzy). • Vývoj koncepce kurzů (které by byly schopny reálně integrovat odbornou, didaktickou a pedagogicko-psychologickou složku). • Využití zkušeností z prvního roku řešení projektu (a vzájemná výměna zkušeností mezi fakultami zejména pro inspiraci pozitivními příklady).

Vyvíjený systém kurzů a jeho pilotáž a realizace byl již při přípravě projektu chápán jako jedna z cest, jak učitele v praxi připravovat na zvyšující se nároky v oblasti jejich profese, jak

jím v jejich rozvoji pomáhat a jak v této oblasti využít odborný i lidský potenciál fakult Univerzity Karlovy.

b. Plánované konkrétní výstupy

V návrhu projektu byly plánovány následující výstupy:

- Konkretizace koncepce komplexního systému kurzů pro další vzdělávání učitelů integrující odbornou a pedagogicko-psychologickou složku vzdělávání (s využitím zkušeností z prvního roku běhu projektu, zpětné vazby od účastníků kurzů a výměny zkušeností mezi řešitelskými týmy z jednotlivých fakult).
- Vytvořené pilotní kurzy včetně úprav a modifikací kurzů z prvního roku běhu, materiály pro tyto kurzy a zpracované metodické poznámky a zkušenosti z jejich průběhu.
- Neformálním, ale velice důležitým výsledkem, s nímž návrh projektu počítal, je rozšiřování volné „sítě“ propojující univerzitu a její pracovníky s vynikajícími učiteli v praxi. (Tak, aby se nejkvalitnější z učitelů mohli v budoucnu přirozeně zapojit do systému dalšího vzdělávání učitelů a pomohli ve větší míře než dosud zlepšovat kvalitu vzdělávání nejen na svých školách.)
- Průběžná prezentace zkušeností a výsledků z projektu na seminářích a konferencích týkajících se vzdělávání (v jednotlivých oborech i obecně) a publikace ve sbornících z těchto seminářů, perspektivně v časopiseckých článcích a samozřejmě též na webu.

Poněkud podrobnější popis jednotlivých plánovaných konkrétních výstupů je uveden v návrhu projektu.

2. Splnění stanovených cílů a konkrétní výstupy projektu

a. Přehled splnění cílů projektu

Konkrétněji je plnění cílů projektu zřejmé z následujícího přehledu aktivit realizovaných v rámci projektu a z konkrétních výstupů projektu. Souhrnně lze konstatovat, že cíle projektu, plánované na rok 2006, byly splněny. Konkrétně to lze ve stručném přehledu dokumentovat tím, že:

- Fakulty Univerzity Karlovy v rámci projektu vytvořily **11 nových kurzů** pro učitele, z nichž většinu již rovněž pilotovaly, realizovaly dalších **7 kurzů** připravených v prvním roce běhu projektu (včetně inovací těchto kurzů s využitím zkušeností z pilotáží) a **další akce** (čtrnáctidenní letní školu i speciální jednodenní semináře). Přirozenou součástí kurzů jsou materiály pro účastníky, v některých případech možnost e-mailových konzultací.
- Realizované a pilotované kurzy mají kladný ohlas u účastníků. Učitelé, kteří se jich účastní, oceňují, že kurzy jsou zajímavé a že jsou pro jejich práci ve školách přínosem. To se týká i perspektivní realizace školních vzdělávacích programů, ať již je kurzy mají ve svém názvu či nikoli.
- Řešitelé projektu spolupracují jak v rámci jednotlivých fakult, tak mezi fakultami. Příkladem této spolupráce (a současně jednoho z kroků ve vývoji koncepce systému kurzů) je seminář řešitelů věnovaný problematice integrace pedagogicko-psychologické složky do kurzů, uvedený dále v přehledu aktivit.

Využití zkušeností z dosavadního běhu projektu se opíralo o výsledky sondy zpracované v prvním roce projektu, o další výsledky publikované ve sborníku projektu v závěru roku 2005 i o konkrétní interakci členů řešitelských kolektivů jak v rámci fakult, tak mezi fakultami.

Vyvinuté a pilotované kurzy budou samozřejmě i nadále na fakultách realizovány a využívány pro další vzdělání učitelů. Zkušenosti řešitelských kolektivů získané v průběhu řešení projektu umožní tyto kurzy dále inovovat a přizpůsobovat potřebám učitelů a škol.

b. Přehled aktivit v rámci řešení projektu a konkrétních výstupů:

V rámci řešení projektu byly vyvinuty, připraveny k akreditaci resp. již akreditovány, pilotovány a realizovány následující kurzy a proběhly následující aktivity, které v sobě zahrnují konkrétní výstupy projektu:

Na Filosofické fakultě UK:

- V souladu s plánem byla realizována akreditace kurzu **Archeologie pravěku a středověku** (rozhodnutí má č.j. 15 818/2006-25-366). Kurz vychází ze dvou předpokladů: - zejména pravěká archeologie je zpravidla na okraji zájmu učitelů při praktické výuce; - v současné době nabízí díky nejnovějším objevům a výzkumům řadu zajímavých poznatků. Kurz zaměřený na prezentaci těchto poznatků pomůže učitelům s praktickou výukou nejstarších dějin v poutavé podobě. Po získání akreditace byl realizován *pilotní běh kurzu*. Na základě reakce učitelů lze konstatovat, že se řečené cíle podařilo splnit (byli spokojeni s obsahem kurzu, který se hodně opíral o obrazový materiál, živě se zapojili do výuky řadou dotazů, při dalším kontaktu při předávání osvědčení potvrdili, že se jim část takto získaných informací již podařilo využít ve vlastní výuce).
- Byla připravena akreditace kurzu **Učitelství pro střední školy** (rozhodnutí č.j. 28 263/2006-25-644). Jedná se o doplňkové pedagogické studium, které nabízí plnohodnotné rozšíření kvalifikace z odborníka neučitele na odborníka učitele. Kurz tak odpovídá současných potřebám ve školství, kde působí řada odborníků, kteří během svého vysokoškolského studia nezískali učitelské vzdělání. Tímto způsobem si osvojí relevantní dovednosti a znalosti z oblasti didaktiky svého oboru a pedagogicko-psychologických disciplín. Kurz je v souladu s vyhláškou 317/2005 v délce 250 vyučovacích hodin, realizován je průběžně.

Na Fakultě tělesné výchovy a sportu UK:

- Byl vytvořen a připraven nový kurz **Pohybové aktivity ve vodě**; pilotně byly ověřeny jeho části. Jde o příklad toho, jak se v kurzech objevují části dosud nezařazené do výuky na FTVS, které vycházejí ze současných evropských trendů. Snad ještě výrazněji je tato tendence patrná v dalším připraveném kurzu:
- Nový kurz **Hudba a pohyb** (garant Mgr. Š. Panská z katedry gymnastiky) zahrnuje 12 vyučovacích lekcí po 90 min.; pro každou lekci byl připraven učební text (metodický materiál) v elektronické podobě. Projekt kurzu pro učitele tělesné výchovy byl ověřován během roku 2006 na několika seminářích pořádaných ČASPV, AŠSK, TěloPraha 2006 (celkem na čtyřech akcích) a na praktických seminářích a kurzech studentů FTVS, z nichž někteří již dané pohybové aktivity využili při svých pedagogických praxích. Zpětnou vazbou pro vyhodnocení jednotlivých gymnastických programů byl jednoduchý anketní dotazník. Celkem odpovědělo přes 200 účastníků těchto pilotází. Na základě této zpětné vazby byl navržený kurz upravován, aby co nejlépe motivoval účastníky a vyhověl jejich potřebám a stanoveným cílům.
- K plnění cílů projektu a k rozvoji dalšího vzdělávání učitelů na FTVS přispěl vznik Centra celoživotního vzdělávání, které přebere organizační a propagační složku vzdělávání učitelů, jež jinak zbytečně zatěžují řešitele a vedoucí kurzů.

Na Matematicko-fyzikální fakultě UK:

- Byl opakovaně realizován kurz **Zajímavé úlohy v matematice střední školy** (v únoru-dubnu a říjnu-prosinci). Kurz má formu čtyř přednáškových lekcí, celkem se zúčastnilo 24 učitelů včetně několika mimopražských. Aktivní přístup všech zúčastněných k probíraným úlohám, jejich reakce během výkladu a vůbec celkové klima při všech lekcích svědčí o tom, že kurz byl pro účastníky přínosný.

- V zimním semestru proběhl kurz **Geometrie a grafická komunikace** (listopad – prosinec, absolvovalo 8 učitelů). Kurz má formu čtyř přednáškových lekcí, účastníci byli velmi aktivní, samostatně řešili zadané „domácí úkoly“ a ukázalo se, že některým geometrickým partiím by chtěli věnovat ještě více času, než bylo plánováno. V průběhu kurzu dostali účastníci k dispozici řadu materiálů, na jejichž tvorbě se podíleli studenti učitelství matematiky.
- Na základě udělené akreditace proběhla v zimním semestru pilotáž kurzu **Významné okamžiky ve vývoji matematiky** (říjen – prosinec 2006, 4 účastníci). V tomto kurzu je kladen důraz na filozofické aspekty vývoje matematiky. Učitelé jsou vedeni k pochopení vzniku a vývoje matematických pojmů, termínů a symbolů, jsou seznamováni se zrodem matematických problémů a metodami jejich řešení, s cílem využít tyto náměty ve své každodenní praxi ke zvýšení zájmu studentů o matematiku a k motivaci jednotlivých partií probíraných v hodinách. Kurz má formu čtyř lekcí sestávajících vždy z dvouhodinové přednášky s bezprostředně navazujícím dvouhodinovým praktickým seminářem. Účastníci oceňovali přátelský přístup vyučujících a využitelnost získaných poznatků v praxi.
- Na začátku školního roku 2006/2007 získal akreditaci kurz **Finanční matematika**. Garant doc. O. Odvárko připravil pro tento cyklus seminářů řadu materiálů, především aktuální podkladové materiály z bank, investičních společností a leasingových firem a jejich zpracování do formy vhodných odpovídajících úloh. Pozornost je věnována zejména úlohám, které se týkají zajištěných fondů, a optimalizačním úlohám na porovnání finanční výhodnosti spotřebních úvěrů, leasingu a prodeje na splátky. Některé z takto vytvořených úloh byly ověřovány na seminářích pro učitele matematiky ZŠ a SŠ, které se týkaly školních vzdělávacích programů a tvorby aplikačních úloh (semináře v Jindřichově Hradci, na PedF Praha a v Českých Budějovicích). Seminář bude v plné verzi realizován v prvním pololetí roku 2007.
- Na základě žádosti některých učitelů ze středních škol byl v listopadu 2006 připraven k akreditaci původně neplánovaný kurz **Využití software Derive ve výuce matematiky**. Akreditační řízení zatím nebylo ukončeno, avšak již se hlásí zájemci ze škol. Běh kurzu je plánován také na začátek roku 2007.
- V srpnu 2006 proběhla čtrnáctidenní **Škola učitelů informatiky** (14.-25. 8. 2006 v Lipnici nad Sázavou). Na základě dosud získaných zkušeností probíhala výuka ve dvou skupinách podle úrovně účastníků (pro více a méně pokročilé účastníky). Kromě společných přednášek a cvičení u počítačů zahrnovala škola i práci v menších skupinách, samostatnou práci a další formy.
- V rámci ověřování alternativních forem dalšího vzdělávání učitelů proběhly dva celodenní semináře pro učitele fyziky v Příbrami (16.5. a 28.11.). Semináře byly zaměřeny na moderní trendy fyzikálního vzdělávání, netradiční školní fyzikální experimenty a laboratorní práce, problémové úlohy a využití prvků heuristické výuky. Do kategorie speciálních seminářů spadá i víkendový seminář o zážitkové pedagogice (9.-11.6.).
- Dne 15. 9. 2006 proběhl pro učitele matematiky, fyziky a deskriptivní geometrie společný **Den pro učitele MFF**. Témata přednášek pro učitele matematiky a Dg byla zaměřena na výuku geometrie a deskriptivní geometrie a na možnosti využití software Derive ve středoškolské matematice. Přednáška „Moderní metody ve výuce deskriptivní geometrie“ byla věnována využití grafického software (Maple, Design Cad a Rhino) ve výuce. Na základě ohlasu přítomných učitelů deskriptivní geometrie byl dán podnět k přípravě semináře v rámci DVPP pro učitele deskriptivní geometrie, neboť v současné době se v tomto předmětu výrazně prosazují prostředky ICT a učitelé deskriptivní geometrie z praxe nejsou na tuto situaci připraveni. Fyzikální přednášky se týkaly toho, jak do výuky fyziky zařazovat moderní technologie, a ukázek řady školních fyzikálních experimentů. (Účastníci si mimo jiné odnesli malé neodymové magnety a sadu námětů na jejich využití ve výuce.)

Akce se zúčastnilo přes osmdesát učitelů pražských i mimopražských škol. Výsledky ankety ukazují, že účastníci mají zájem o pravidelné opakování podobné akce.

- O projektu a jeho výsledcích i o dalším vzdělávání učitelů v širších kontextech informovali a diskutovali pracovníci řešitelského kolektivu na seminářích a konferencích v Olomouci (Veletrh nápadů učitelů fyziky), v Srní (10. setkání učitelů matematiky všech typů a stupňů škol) a dalších, včetně konference na Slovensku (DIDFYZ 2006).

Na Pedagogické fakultě UK:

- Realizován byl kurz **Moderní přístupy k vyučování tělesné výchově ve vztahu k Rámcovému vzdělávacímu programu na 1. stupni ZŠ** (listopad-prosinec 2006, garant: Doc. Hana Dvořáková, CSc., absolvovalo 19 učitelů) Cílem kurzu je prezentovat nové poznatky z oboru a moderní přístupy ve vyučování tělesné výchově na 1.st. ZŠ v propojení s Rámcovým vzdělávacím programem s důrazem na vytváření vhodného prostředí k pěstování zdraví.
- Kurz **Inovační metodicko-jazykový kurz pro učitele angličtiny na základních školách a v nižších ročnících víceletých gymnázií** byl realizován v listopadu-prosinci 2006 (garant: PaedDr. Lenka Lánská, absolvovalo 20 učitelů). V průběhu kurzu se účastníci hlouběji seznámili a reflektovali možnosti, které nabízí současný pohled na některé otázky spojené s rozvojem jazykových kompetencí. Byly diskutovány i další otázky spojené s Rámcovým vzdělávacím programem v oblasti jazykového vzdělávání. Součástí kurzu byla práce účastníků na závěrečném projektu, který vychází z reálných potřeb jejich studentů a škol. Byly diskutovány i možnosti jeho variant a modifikací pro aplikaci dalšími účastníky.
- Kurz **Metoda orální historie v projektovém vyučování** se realizoval rovněž na podzim 2006 (listopad-prosinec, garanti PhDr. Iva Macháčková, PaedDr. Miroslav Vaněk, Ph.D., absolvovalo 20 učitelů). Cílem kurzu bylo seznámit učitele základních a středních škol jak s teoretickými otázkami metody orální historie při výzkumu soudobých dějin, tak, a to především, s její aplikací ve vlastním vyučování. Přednášky a cvičení připravily účastníky kurzu na vedení a zpracování rozhovorů, procesy analýzy, interpretace, archivace a multimediálního využití získaných výsledků. Účastníci kurzu si doma připravili možné způsoby využití orální historie při výuce dějepisu na příslušném stupni školy (SŠ, ZŠ), tzn. projekt, ve kterém by pomocí orální historie (rozhovorů s pamětníky) přiblížili dějinnou událost/osobu příslušné lokality. Učitelé si promysleli problémové otázky - vzorek (jak a koho oslovit), jakou formou by "narátory" vybírali, technické zajištění projektu, analýzu získaného materiálu atd. Svě přípravy pak společně rozebírali v hodině, tzn. různá úskalí projektu, vhodnost výběru a využití získaného materiálu.
- Realizace kurzu **Intervenční postupy v práci školního poradce a třídního učitele** proběhla v listopadu 2006 (garant: PhDr. Lidmila Valentová, CSc., absolvovalo: 25 učitelů). Cílem bylo seznámit poradenské pracovníky školy a třídní učitele s intervenčními technikami, které posílí prevenci nežádoucího chování ve školním prostředí. Základním cílem je směřování škol k vytváření projektů systematické práce se třídní skupinou i zásad krizové intervence, které budou součástí celkové koncepce školy.
- Všechny realizované kurzy přinesly konkrétní poznatky, dovednosti a náměty, které učitelé mohou bezprostředně použít ve výuce. Tomu napomáhá i možnost konzultací po vlastním běhu kurzu, včetně konzultací v elektronické podobě. Kurzy se orientovaly i na oblast Školních vzdělávacích programů. Při vlastní realizaci byl kladen důraz na spolupráci skupin učitelů a na jejich aktivitu během akcí.

Na Přírodovědecké fakultě UK:

- Byl vyvinut nový kurz **Teorie a praxe tvorby školních vzdělávacích programů** (garanti Doc. Švecová, CSc, RNDR. Dobroslav Matějka, CSc). Kurz byl ověřen v průběhu února až května 2006. Zúčastnilo se jej 19 pedagogů ze SŠ a ZŠ. Přístupy jak postupovat v přípravě

školních rámcových programů byly prezentovány na příkladě geologie a biologie (v co nejužší provázanosti). V rámci kurzu byly připraveny studijní podklady v elektronické podobě a byla zorganizována komplexní biologicko-geologická exkurze a semináře.

- Nový kurz **Pedagogické a psychologické aspekty ve výuce biologie a chemie** (garant: prof. Hana Čtrnáctová, CSc.) byl vyvinut a ověřen v letním semestru. (Proběhl v březnu-červnu, zúčastnilo se jej 32 učitelů). Podobně jako další kurzy vyvinuté ve spolupráci pracovníků kateder didaktiky chemie a biologie s pedagogy a psychology Filozofické fakulty UK jde o kurz vhodně doplňující dosavadní soubor kurzů zaměřených na zlepšení teoretických vědomostí i praktických dovedností učitelů při výuce chemie a biologie.
- Vyvinut a ověřen byl také nový kurz **Nové poznatky z biologie a didaktiky biologie ve výuce na ZŠ a SŠ** (garant Doc. Věra Čížková, CSc.). Kurzu se zúčastnilo 16 pedagogů. Proběhl v průběhu září až prosince 2006.
- Nový kurz **Nové poznatky z chemie a didaktiky chemie ve výuce na ZŠ a SŠ** (garant prof. Hana Čtrnáctová, CSc.) byl rovněž ověřován na podzim (září-prosinec 2006), zúčastnilo se jej 12 učitelů ZŠ a SŠ.
- Nově vyvinutým kurzem je též kurz **Mezipředmětové vztahy biologie a chemie ve výuce na ZŠ a SŠ** (garant doc. Věra Čížková, CSc.). Kurzu se zúčastnilo 22 pedagogů ze středních a základních škol. Proběhl v průběhu dubna až listopadu 2006.
- Jak již bylo uvedeno, výše uvedené čtyři kurzy byly vyvinuty ve spolupráci pracovníků kateder didaktiky chemie a biologie s pedagogy a psychology FF UK. Jde o kurzy zaměřené nejen na odbornou část výuky chemie a biologie, ale též na pedagogicko-psychologické aspekty této výuky a na didaktiku těchto oborů. Pro tyto ověřené kurzy Přírodovědecká fakulta zažádala o akreditaci. Pro všechny uvedené kurzy byly ve fázi vývoje a realizace kurzu připraveny podklady v písemné nebo elektronické podobě a poskytnuty účastníkům kurzů.
- Realizován byl akreditovaný kurz **Proměny dnešního světa ve výuce zeměpisu, přírodopisu a občanské výchovy: Environmentální výchova při poznávání místního regionu** (garant: doc. RNDr. Hana Kühnlová, CSc.). V roce 2006 proběhl druhý upravený běh tohoto kurzu. Kurzu se zúčastnilo 24 pedagogů ze SŠ a ZŠ.
- Celkově lze za Přírodovědeckou fakultu konstatovat, že postupně jsou vytvářeny předpoklady pro to, aby se vytvořil ucelený soubor kurzů v chemických, biologických, geologických a geografických oborech, které by pokrývaly potřeby celoživotního vzdělání a umožňovaly učitelům neustále si doplňovat znalosti a zvyšovat kvalifikaci. Byl vytvořen základ sítě spolupracujících základních škol a konkrétních pedagogů, kteří budou spolupracovat na vytváření a modifikaci kurzů dle současných potřeb škol zejména v kontextu s náběhem školních vzdělávacích programů. Šetřením na školách i mezi absolventy kurzů byly zjištěny materiálně technické podmínky na školách, ze kterých je nutno vycházet zejména při přípravě prakticky zaměřených kurzů (formy výuky s využitím experimentů). Nové přístupy ve vzdělávání pedagogických pracovníků byly diskutovány na konferencích a odborných seminářích v České republice (např. v Praze, Ústí n.L. a v Hradci Králové) a na Slovensku (na PedF TU v Trnavě).

Společné akce:

- **Schůzky vedoucích řešitelů** z jednotlivých fakult za účasti dalších pracovníků řešitelských kolektivů přispívaly ke vzájemné informovanosti. Pokud se týče vývoje koncepce kurzů, řešitelé se shodli, že je přirozené koncepci vytvářet směrem „zdola nahoru“, tedy od jednotlivých oborů přes koncepci fakult až po společnou koncepci celého systému kurzů. Toto umožňuje respektovat specifika jednotlivých oborů (od tělesné výchovy přes historii až třeba k chemii), samozřejmě se zřetelem na cíle projektu, který zajistí, aby koncepce měla společný rámec.

- **Společný závěrečný seminář** řešitelů projektu se uskutečnil 15. prosince 2006 na MFF UK Praha. Kromě zhodnocení průběhu řešení projektu ze strany hlavního řešitele a koordinátora a vedoucích řešitelských kolektivů ze zúčastněných fakult byl věnován především problematice integrace pedagogicko-psychologické složky do kurzů pro učitele. Tentokrát šlo zejména o složku psychologickou a o to, jak může psychologie konkrétně pomáhat učitelům v jejich školní praxi. S referáty k této problematice vystoupili PhDr. Lidmila Valentová, CSc. a Doc. PhDr. Stanislav Štech, CSc. z Katedry pedagogické a školní psychologie Pedagogické fakulty UK. Následná diskuse přispěla k vyjasnění toho, že psychologické aspekty jsou provázány nejen s pedagogickou a obecně výchovnou složkou práce učitele, ale i se složkou didaktickou, tedy se vzděláváním v konkrétních předmětech. Kromě specializovaných kurzů zaměřených na psychologickou problematiku tedy je a bude účelné dané aspekty nenásilně a přirozeně začleňovat i do kurzů zaměřených na konkrétní problematiku jednotlivých předmětů, tak, jak se v nich již zcela samozřejmě v souladu s odbornou složkou významně a nezastupitelně uplatňuje složka didaktická.

Jak již bylo na konkrétních příkladech ilustrováno výše, při řešení projektu je rozvíjena i celková koncepce systému kurzů a rozvíjejí se podmínky pro jeho realizaci na jednotlivých fakultách a tedy i v rámci celé univerzity. Pracovníci řešitelských kolektivů o projektu a jeho výsledcích informují na řadě seminářů, konferencí i akcí pro učitele. Projekt jednoznačně přispívá k rozvoji kontaktů a spolupráce jak mezi fakultami, tak mezi pracovníky zúčastněných fakult a učiteli v praxi a, jak se shodují vedoucí řešitelských kolektivů z fakult, vytvořil dobré předpoklady pro další rozvoj vzdělávání učitelů na školách. Projekt samozřejmě není jedinou a už v žádném případě ne „samospasitelnou“ akcí, která by mohla vyřešit všechny problémy spojené s potřebným profesním růstem učitelů. Výrazně však přispěl k „aktivizaci“ pracovníků UK v dané oblasti a lze konstatovat, že je dobrým základem, na němž může Univerzita Karlova rozvíjet své další aktivity v oblasti dalšího vzdělávání učitelů.

3. Změny v průběhu řešení projektu

Projekt probíhal v roce 2006 v souladu s plánem a v jeho řešení nedošlo oproti plánu k žádným výraznějším změnám.

4. Návaznost na řešení projektu v roce 2005 a výhled do budoucna

Projekt byl řešen od roku 2005. V roce 2005 byl z dotace podpořen částkou 4984 tis. Kč, která byla v daném roce na kompletně vyčerpána.

Problematika přípravy učitelů je oblastí, kterou je potřebné rozvíjet dlouhodobě, jak vzhledem k reakci na měnící se vnější podmínky, tak vzhledem k novým poznatkům z příslušných vědních oborů (které je potřeba učitelům zprostředkovat) a k rozvoji oborových didaktik i k novým poznatkům a trendům v oblasti pedagogicko-psychologické. Důležitým podnětem pro rozvoj dalšího vzdělávání učitelů je i výměna informací na mezinárodní úrovni, rozvoj informačních a komunikačních technologií a v neposlední řadě i využití zkušeností z dosavadního řešení projektu. Pro rok 2007 byl proto rozvoj dalšího vzdělávání učitelů zařazen do návrhu celouniverzitního projektu Profesionalizace přípravy učitelů na UK jako jeho velmi významná část.

5. Přehled o čerpání finanční dotace

Na projekt byla v roce 2006 poskytnuta dotace ve výši 2.454 tisíc Kč, celá ve formě běžných (neinvestičních) prostředků. Celá přidělená částka byla na řešení projektu vyčerpána.

Poskytnutá finanční dotace byla čerpána průběžně v souladu s plánem. Na jednotlivé fakulty podílející se na řešení projektu byly v jednotlivých čtvrtletích převedeny částky ve výši

jedné čtvrtiny jejich podílů na celkové dotaci. Ve 3. čtvrtletí byly k 30. 9. 2006 na řešitelské fakulty převedeny částky ve výši 3/8 jejich podílů na celkové dotaci. Převod posledních částek ve výši 1/8 podílu na dotaci byl vázán na celkové splnění úkolů projektu řešitelskými kolektivy z příslušných fakult a proběhl v listopadu 2006. Detailní rozdělení a kontrola využití finančních prostředků na jednotlivých fakultách byla v průběhu roku věcí vedoucích řešitelských týmů na jednotlivých fakultách.

Na jednotlivé fakulty byly pro řešení projektu v roce 2006 převedeny následující částky: Filozofická fakulta: 97,5 tis. Kč, Fakulta tělesné výchovy a sportu: 807 tis. Kč., Pedagogická fakulta: 299,5 tis. Kč, Přírodovědecká fakulta: 200 tis. Kč. Náklady na centrální řízení projektu (které zahrnovaly zejména příspěvek na pohyblivé části mzdy hlavního řešitele a práci koordinátora a administrátorky projektu) byly 225 tis. Kč. Vlastní podíl nákladů Matematicko-fyzikální fakulty činil zbývajících 825 tisíc Kč. V členění podle typu nákladů je struktura čerpání finanční dotace souhrnně za všechny zúčastněné fakulty (v zaokrouhlení na celé tisíce) uvedena v následující tabulce.

Oproti plánu v návrhu projektu byly reálné výdaje nižší v položkách mzdy (o 44 tis. Kč) a pohyblivé složky mzdy (o 30 tis. Kč). Nepatrně vyšší byly náklady na Odměny dle dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr (o 5 tis. Kč) a Odvody na sociální a zdravotní pojištění ev. také na tvorbu sociálního fondu (o 12 tis. Kč – skutečná výše odvodů je v tomto případě dána poměrem dohod o provedení práce a dohod o pracovní činnosti). Celkové reálně čerpané mzdové náklady jsou oproti plánu nižší o 57 tis. Kč. Úspora v nákladech na mzdy umožnila navýšit částku plánovanou na Drobný majetek. V této položce je čerpání vyšší než plánované o 170 tis. Kč; mírně vyšší (o 11 tis. Kč) je též čerpání položky Materiální náklady. Navýšení těchto položek umožnily i úspory oproti plánu v položkách Služby a náklady nevýrobní povahy (čerpání nižší o 44 tis. Kč oproti plánu) a Cestovní náhrady (úspora 75 tis. Kč). Nepatrně nižší oproti plánu je též čerpání položky Stipendia (o 5 tis. Kč).

Posílení položky Drobný majetek díky úsporám v dalších položkách umožnilo výhodně doplnit vybavení fakult majetkem, který bude i v budoucnu dlouhodobě využíván k práci řešitelů, při dalším vývoji kurzů pro učitele včetně příslušných materiálů a konečně i při vlastní realizaci kurzů pro učitele. Z prostředků projektu bylo pořizováno zejména počítačové vybavení (počítače, monitory, tiskárny a scannery, notebooky, přenosné paměti typu flash, doplňky softwarového vybavení – např. software Adobe VideoBundle a Photoshop) a některý další majetek (fotoaparát, analogový osciloskop a další laboratorní pomůcky). Detailní členění výdajů z finanční dotace na jednotlivých fakultách je k dispozici u vedoucích řešitelských týmů na jednotlivých fakultách.

Pokud se týče příspěvku univerzity resp. fakult k nákladům na projekt, činil tento příspěvek celkem minimálně plánovaných 518 tis. Kč. V členění na jednotlivé typy nákladů činí příspěvek: v jednotlivých položkách (jsou uváděny jen ty, kde je nenulový): Mzdy: 180 tis. Kč, Odvody na sociální a zdravotní pojištění: 63 tis. Kč (reálně jsou náklady na mzdy pracovníků řešitelského kolektivu odpovídající jejich zapojení do projektu ještě vyšší), Drobný majetek: 50 tis. Kč, Materiál: 50 tis. Kč (obě tyto položky odpovídají nákladům ve výši pouze 10 tis. Kč na každou zúčastněnou fakultu), Služby a náklady nevýrobní povahy: 75 tis. Kč (reálně jsou náklady na fakultách zahrnující např. kopírování materiálů, poštovné, telefony atd. rovněž vyšší), Stipendia: 100 tis. Kč (což odpovídá pouhým 20 tis. Kč na každou z fakult účastnících se projektu).

Při řešení projektu (jak při vývoji kurzů, tak při realizaci jejich pilotního běhu) bylo samozřejmě využito již existující vybavení fakult Univerzity Karlovy. Právě tak je samozřejmostí, že veškeré vybavení pořízené z prostředků projektu (jak drobný majetek, tak dosud nespotřebovaný materiál) bude dále využíváno v souladu se záměrem projektu pro další vzdělávání učitelů.

V Praze, 18. 1. 2007

doc. RNDr. Leoš Dvořák, CSc.
MFF UK Praha
koordinátor projektu

Prof. RNDr. Bedřich Sedlák, DrSc.
MFF UK Praha
řešitel projektu

Prof. RNDr. Milan Tichý, DrSc.
proděkan pro rozvoj MFF UK